

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13.09.2005, sp. zn. 21 Cdo 688/2005, ECLI:CZ:NS:2005:21.CDO.688.2005.1

Číslo: 36/2006

Právní věta: Je-li v jednom areálu umístěno několik zaměstnavatelů, je pro posouzení, kdy končí cesta zaměstnance do zaměstnání ve smyslu ustanovení § 190 odst. 2 zák. práce, rozhodující závěr, od kterého okamžiku po vstupu do areálu začal být zaměstnanec povinen podrobit se pokynům zaměstnavatele usměrňujícím jeho jednání; z tohoto hlediska není významné, zda jde o pokyny udělované přímo zaměstnavatelem, anebo zprostředkovaně subjektem, který v rámci areálu zajišťuje ostrahu společnou pro všechny zaměstnavatele.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.09.2005

Spisová značka: 21 Cdo 688/2005

Číslo rozhodnutí: 36

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody zaměstnavatelem

Předpisy: § 190 odst. 2 předpisu č. 65/1965Sb.
§ 26 odst. 1 předpisu č. 108/1994Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaná 1) nebo žalovaná 2) zaplatila na náhradě škody na zdraví 591 177 Kč s 3% úrokem z prodlení od 23. 4. 2003 do zaplacení. Žalobu odůvodnil tím, že je zaměstnán v pracovním poměru u žalované 1) a že od 1. 9. 2000 byl na nezbytně nutnou dobu přidělen k výkonu práce k s. r. o. Š. Dne 24. 4. 2001 v době kolem 13.30 h uvnitř areálu a. s. Š. H. (kde se nachází pracoviště žalované 1/) v místě železničního přejezdu u 7. brány žalobce utrpěl těžký úraz (amputaci v pravém bérce, zlomeninu pravé stehenní kosti a dilaceraci levé nohy), když byl při cestě do zaměstnání sražen a přejet projíždějícím nákladním železničním vozem tlačným lokomotivou.

Žalobce má zato, že se jedná o pracovní úraz, za jehož odškodnění odpovídá žalovaná 1), „neboť již vešel do areálu, ve kterém je – spolu s dalšími – umístěn jeho zaměstnavatel, a nejkratší možnou cestou se ubíral do zaměstnání.“

Protože úraz byl způsoben projíždějícím drážním vozidlem provozovaným žalovanou 2), odpovídá podle jeho názoru za škodu vyvolanou zvláštní povahou tohoto provozu rovněž tato žalovaná. Požadoval proto, aby mu žalovaná 1) z důvodu pracovního úrazu nebo žalovaná 2) z důvodu odpovědnosti za škodu vyvolanou provozem dopravních prostředků uhradila na náhradě za bolest

142 200 Kč, náhradě za ztížení společenského uplatnění 324 000 Kč a náhradě za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti 124 977 Kč.

O k r e s n í s o u d Plzeň – město rozsudkem ze dne 22. 3. 2004 řízení do částky 438 765 Kč s příslušenstvím z důvodu zpětvzetí žaloby zastavil, žalobu „do částky 152 412 Kč s příslušenstvím vůči oběma žalovaným“ zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované 1) náklady řízení ve výši 21 685 Kč „na účet jejího zástupce“ a žalované 2) náklady řízení ve výši 21 685 Kč „na účet jejího zástupce“. Ve věci samé dospěl k závěru, že úraz, který se žalobci dne 24. 4. 2001 přihodil, není úrazem pracovním, za jehož odškodnění by ve smyslu ustanovení § 190 odst. 1 zák. práce odpovídala žalovaná 1), neboť k němu došlo při cestě do zaměstnání. V prostoru areálu a. s. Š. H. provozuje svoji podnikatelskou činnost množství firem i zcela nesouvisející s a. s. Š. H., funguje zde mnoho dceřiných společností a je tedy podle názoru soudu prvního stupně „zcela nelogické, aby celý areál a. s. Š. H. byl současně objektem všech zaměstnavatelů tam působících, tak jak má na mysli nařízení vlády č. 108/1994 Sb.“ Z tohoto důvodu vstupem do objektu zaměstnavatele žalobce, kterým byla v době úrazu žalovaná 1), „není a nebyl vstup do areálu a. s. Š. H., tedy v daném případě vstup z vrátnice sedmé brány, ale až vstup do konkrétní budovy č. PK 337, kde žalobce vykonával svoji pracovní činnost.“ Odpovědnost za úraz žalobce soud prvního stupně neshledal ani podle ustanovení § 427 a 428 obč. zák. ve vztahu k žalované 2), neboť podle jeho názoru „bylo bezpečně prokázáno, že předmětný úraz si žalobce zavinil výhradně sám.“ V době posunu soupravy, kdy žalobce vstoupil do kolejiště, fungovalo řádně veškeré výstražné signalizační zařízení a žalobce nepoužil ani lávky pro pěší, která je určena pro bezpečný přechod kolejiště, i když „byl řádně školen ohledně bezpečnosti práce a vlastnoručně podepsal pokyny, jak se chovat při realizaci posunu.“ Protože „ani strojvedoucí ani posunovač neporušili žádný právní předpis a učinili maximum, aby škodě mohli zabránit,“ je nepochybné, že škoda nebyla způsobena okolnostmi, jež má svůj původ v provozu (vnější náhoda), a že „přichází v daném případě na místo úplná liberace žalované 2).“

K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Plzni rozsudkem ze dne 25. 10. 2004 rozsudek soudu prvního stupně „v napadené části“ (tj. v zamítavém výroku o věci samé) potvrdil, ve výroci o nákladech řízení změnil tento rozsudek tak, že „žalovaným 1) a 2) se náhrada nákladů řízení před soudem prvního stupně nepřiznává,“ a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované 1) na nákladech odvolacího řízení 27 520 Kč k rukám zástupce JUDr. J. T. a žalované 2) na nákladech odvolacího řízení 27 520 Kč k rukám zástupce JUDr. V. V.

Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že dne 24. 4. 2001 žalobce utrpěl úraz na cestě do zaměstnání (než vstoupil do objektu zaměstnavatele) a že tedy ve smyslu ustanovení § 190 odst. 2 zák. práce a § 26 odst. 1 nařízení vlády č. 108/1994 Sb. nejde o úraz pracovní, za který by jako zaměstnavatel žalobce odpovídala žalovaná 1). „Ze zcela správně zjištěného skutkového stavu je zřejmé,“ že žalobce pracoval u žalované 1) výhradně v budově č. 337 a že k označování příchodu zaměstnanců žalované 1) docházelo až při vstupu do této budovy. Proto podle názoru odvolacího soudu „nelze považovat vstup do sedmé brány a chůzi po komunikaci na pozemku nikoliv zaměstnavatele žalobce (nebylo-li kolektivní smlouvou stanoveno jinak, nežli je uvedeno v nařízení vlády č. 108/1994 Sb.) za vstup do objektu zaměstnavatele, když žalobce neměl určeno jiné místo k plnění pracovních úkolů nežli právě v budově č. 337.“

Za správný odvolací soud považoval rovněž závěr soudu prvního stupně ve vztahu k žalované 2) o tom, že se jí „podařilo zcela vyvinut z odpovědnosti za škodu ve smyslu ustanovení § 428 obč. zák“, neboť prokázala, že následkům lehkomyšlného jednání žalobce (škodě) nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na ní požadovat (tj. ani v případě, že by na soupravě byla použita průběžná brzda, která na lokomotivě nebyla zapojena).

Škoda žalobci nebyla způsobena okolnostmi, které mají původ v provozu, protože – jak zdůraznil – z výsledků provedeného dokazování vyplynulo, že lokomotiva i výstražné signalizační zařízení bylo

zcela v pořádku a že vedoucí posunu i strojvedoucí měli všechna potřebná odborná i zdravotní osvědčení k pracovní činnosti a jejich chování bylo v souladu s vlečkovým řádem.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu (do zamítavého výroku o věci samé a do výroků o nákladech odvolacího řízení) podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozoval z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí spatřoval především v otázce, zda úraz, který se stal zaměstnanci při cestě do zaměstnání „po vstupu do areálu s určitým druhem režimu, ve kterém je společně s dalšími zaměstnavateli umístěna budova jeho zaměstnavatele,“ lze posoudit jako pracovní.

S poukazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Cz 28/87, ze kterého vyplývá, že, je-li zaměstnanci určen vchod do společného areálu, končí cesta do zaměstnání u tohoto vchodu bez ohledu na to, kde se případně vyznačuje evidence příchodu do zaměstnání, žalobce dovozoval, že se mu úraz stal po vstupu do zaměstnání, neboť sedmá brána areálu Š. H., a. s., pro něj byla z hlediska příchodu do zaměstnání nejvhodnější. Navíc podle jeho názoru nelze přehlédnout, že jeho pracovní smlouva neuvádí jako místo zaměstnání konkrétní budovu, že předešlá kolektivní smlouva specifikovala ukončení cesty do zaměstnání vstupem do objektů Š. a že žalovaná 2) je servisní organizací pro všechny subjekty v areálu a zajišťuje ostrahu objektu a kontrolu vstupujících osob, „čímž je předpokládáno ukončení cesty do zaměstnání průchodem kontrolním stanovištěm do objektu.“ Dovolatel dále „spatřuje otázku zásadního právního významu v tom, zda se žalované 2) podařilo prokázat, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat, případně, zda by nebylo lze situaci posoudit vzhledem k nedostatečnému dokazování jako škodu, která byla způsobena okolnostmi, které mají původ v provozu.“ Podle jeho názoru v daném případě „nebyly zjištěny všechny rozhodné okolnosti nehody a definitivní stanovisko by mohlo být vyřčeno až po posouzení situace znalcem,“ jehož přibrání žalobce od počátku navrhoval. Znalec „by byl jistě také schopen posoudit výpovědi jednotlivých svědků k nehodě samé i k technickým záležitostem,“ neboť – jak zdůraznil – v popisu nehodového děje jednotlivými svědky jsou zřetelné rozpory zejména v tom, kdy mělo dojít v brždění, a také byla zjištěna „velmi závažná skutečnost“, že u soupravy byla v provozu a tedy i použita pouze tzv. přídatná brzda (na lokomotivě), která má zřejmě nižší brzdné účinky než tzv. průběžná nebo vlaková brzda, případně obě dohromady. Mimo to žalobce vyslovil nesouhlas s tím, že mu odvolací soud „odepřel dobrodiní“ neuhrazení nákladů odvolacího řízení. Navrhl, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval tím, zda v posuzovaném případě je dovolání přípustné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a

jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Žalobce napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně o věci samé ve vztahu k oběma žalovaným potvrzen. Protože dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. není v této věci přípustné (ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno žádné rozhodnutí ve věci samé, které by odvolací soud zrušil), může být přípustnost dovolání v této věci založena jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Vzhledem k tomu, že v projednávané věci se žalobce vůči žalovaným domáhá náhrady škody na zdraví (odškodnění úrazu) z různých důvodů (titulů) – po žalované 1) z důvodu odpovědnosti zaměstnavatele za škodu způsobenou zaměstnanci pracovním úrazem podle ustanovení § 190 a násl. zák. práce a po žalované 2) z důvodu odpovědnosti provozovatele za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků podle ustanovení § 427 a násl. obč. zák., je třeba přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. posuzovat ve vztahu ke každému ze žalovaných samostatně.

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Žalobce napadá dovoláním potvrzující rozsudek odvolacího soudu ve vztahu k žalované 2), neboť má zato, že „nebyly zjištěny všechny rozhodné okolnosti nehody a definitivní stanovisko by mohlo být vyřčeno až po posouzení situace znalcem.“ Je tedy podle jeho názoru otázkou, „zda se žalované 2) podařilo prokázat, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat, případně zda by nebylo lze situaci posoudit vzhledem k nedostatečnému dokazování jako škodu, která byla způsoben okolnostmi, které mají původ v provozu.“

Protože – jak vyplývá z uvedeného – dovolání může být podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek, je dovolatel oprávněn napadnout rozhodnutí odvolacího soudu především z důvodu, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.); z důvodu uvedeného v ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. je dovolatel oprávněn napadnout rozhodnutí odvolacího soudu jen za předpokladu, že tvrzená vada řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, je bezprostředním důsledkem řešení otázky procesněprávní povahy. Z důvodu, že vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování, lze rozhodnutí odvolacího soudu napadnout, jen je-li dovolání přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) a b) o. s. ř., popřípadě podle obdobného užití těchto ustanovení podle ustanovení § 238 a § 238a o. s. ř. (srov. § 241a odst. 3 o. s. ř.). Dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. totiž neslouží k řešení právních otázek, ale k nápravě případného pochybení spočívajícího v tom, že odvolací soud dospěl ke

skutkovému zjištění (a na něm založil své rozhodnutí), které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Protože pouze posouzení právních otázek, které byly v rozhodnutí odvolacího soudu řešeny, může vést k závěru o zásadním významu napadeného rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce, není dovolatelem uplatněný dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. způsobilým podkladem pro úvahu odvolacího soudu, zda napadené rozhodnutí má ve věci samé ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. po právní stránce zásadní význam, a tedy ani pro posouzení, zda je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.; k okolnostem uplatněným dovolacím důvodem podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. proto nemůže být při posouzení, zda je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., přihlédnuto.

Žalobce sice v dovolání uvádí, že rozhodnutí odvolacího soudu ve vztahu k žalované 2) řeší „otázku zásadního právního významu“, z obsahu samotného dovolání (z vyličení důvodů dovolání) však vyplývá, že nezpochybňuje právní posouzení věci odvolacím soudem, ale že nesouhlasí se skutkovými zjištěními (že „škoda nebyla žalobci způsobena okolnostmi, které mají svůj původ v provozu“, a že „žalovaná 2) prokázala, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na ní požadovat“), z nichž rozsudek odvolacího soudu vychází. Podstatou jeho námitek je nesouhlas s tím, ke kterým důkazům odvolací soud přihlížel a jak tyto důkazy hodnotil (namítá-li, že „v popisu samotného nehodového děje jsou zřetelné rozpory mezi svědky“), a dále skutečnost, že v průběhu řízení „nebyly zjištěny všechny rozhodné okolnosti nehody a definitivní stanovisko by mohlo být vyřčeno až po posouzení situace znalcem.“ Protože námitky žalobce nepředstavují uplatnění dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., ale dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř., nemohl dovolací soud správnost rozsudku odvolacího soudu ve vztahu k žalované 2) z hlediska tohoto dovolacího důvodu přezkoumat, neboť skutečnost, že rozsudek odvolacího soudu eventuálně vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování, nezakládá – jak uvedeno výše – přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Z uvedeného je zřejmé, že dovolání proti výroku rozsudku odvolacího soudu, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o věci samé ve vztahu k žalované 2), není přípustné ani podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Nejvyšší soud proto dovolání žalobce v tomto směru – aniž by se mohl věcí dále zabývat – podle ustanovení § 243b odst. 5, věty první, a § 218 písm. c) o. s. ř. odmítl.

O náhradě nákladů dovolacího řízení ve vztahu k žalované 2) bylo rozhodnuto podle ustanovení § 243b odst. 5, § 224 odst. 1 a § 151 odst. 1, věty první, o. s. ř., neboť žalobce s ohledem na výsledek řízení na náhradu svých nákladů nemá právo a žalované 2) v dovolacím řízení žádné náklady nevznikly (srov. § 142 odst. 1, věta první, o. s. ř.).

Pro posouzení opodstatněnosti uplatněného nároku vůči žalované 1) byl rozhodující především závěr o tom, zda úraz – poškození zdraví, který žalobce dne 24. 4. 2001 utrpěl, je úrazem pracovním ve smyslu ustanovení § 190 odst. 1 zák. práce. Odvolací soud proto – jak vyplývá z odůvodnění jeho rozsudku – řešil mimo jiné právní otázku, kdy končí cesta zaměstnance do zaměstnání, působí-li jeho zaměstnavatel pouze v části areálu sdíleném s jinými subjekty.

Tato právní otázka doposud nebyla v rozhodování odvolacího soudu řešena a je dosud odvolacími soudy rozhodována rozdílně. Vzhledem k tomu, že posouzení uvedené otázky bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu z tohoto hlediska rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je v tomto směru podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. provedeném bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Otázku, zda v případě žalobce jde o pracovní úraz, je třeba i v současné době posuzovat podle v té době platných právních předpisů, a to zejména podle zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 30. 5. 2001 (tj. přede dnem, kdy nabyl účinnosti zákona č. 177/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 227/2000 Sb., a zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů), a podle nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony, ve znění účinném do 2. 6. 2004 (tj. přede dnem, kdy nabylo účinnosti nařízení vlády č. 516/2004 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony, ve znění pozdějších předpisů).

Podle ustanovení § 190 odst. 1 zák. práce, došlo-li u zaměstnance při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním k poškození na zdraví nebo k jeho smrti úrazem (pracovní úraz), odpovídá za škodu tím vzniklou zaměstnavatel, u něhož byl zaměstnanec v době úrazu v pracovním poměru.

Podle ustanovení § 190 odst. 2 zák. práce pracovním úrazem není úraz, který se zaměstnanci přihodil na cestě do zaměstnání a zpět.

Podle ustanovení § 26 odst. 1, části věty před středníkem, nařízení vlády cestou do zaměstnání a zpět se rozumí cesta z místa zaměstnancova bydliště (ubytování) do místa vstupu do objektu zaměstnavatele nebo na jiné místo určené k plnění pracovních úkolů a zpět.

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu nepodléhá – srov. § 241a odst. 2 a § 242 odst. 3 o. s. ř.), že žalobce pracoval u žalované 1) na základě pracovní smlouvy jako jeřábník – vazač v budově č. 337, která se nacházela v areálu Š. H., a. s. Dne 24. 4. 2001 ve 13.30 hodin žalobce utrpěl úraz – poškození zdraví (amputaci v pravém bérce, zlomeninu pravé stehenní kosti a dilaceraci levé nohy), když byl v místě železničního přejezdu u 7. brány uvnitř areálu Š. H., a. s., sražen a přejet projíždějícím nákladním železničním vozem tlačným lokomotivou, provozovanou žalovanou 2). Žalobce má zato, že se jedná o pracovní úraz, za jehož odškodnění odpovídá žalovaná 1), „neboť již vešel do areálu, ve kterém je – spolu s dalšími – umístěn jeho zaměstnavatel, a nejkratší možnou cestou se ubíral do zaměstnání.“

Odvolací soud – jak vyplývá z odůvodnění jeho rozsudku – dovodil, že žalobce utrpěl úraz při cestě do zaměstnání. S tímto názorem nelze souhlasit.

Skutečnost, že v jednom areálu je umístěno několik právnických osob – zaměstnavatelů, sama o sobě ještě neumožňuje posoudit, kde končí zaměstnancova cesta do zaměstnání.

Soudní praxe v typově obdobném případě (sp. zn. 6 Cz 28/87 býv. Nejvyššího soudu ČSR, na který dovolatel poukazuje), vycházejíc ze skutkového stavu, který tehdy byl pro posouzení věci určující, dospěla k závěru, že v případě, je-li zaměstnanci určen vchod do areálu, končí cesta do zaměstnání u tohoto vchodu, a to bez ohledu na to, kde se vyznačuje příchod. Není-li vchod do areálu takto určen, je pracovištěm budova, ve které má zaměstnanec plnit své pracovní úkoly, popřípadě je umístěn zaměstnavatel, u něhož je zaměstnanec v pracovním poměru, a že cesta areálem je v tomto případě ještě cestou do zaměstnání.

Z výsledků dokazování v posuzované věci vyplývá, že žalovaná 1) působila na základě smlouvy o nájmu nemovitostí v areálu Š. H., a. s., kromě jiného v budově č. 337; v této budově také žalobce vyznačoval příchod do zaměstnání a vykonával práci podle pracovní smlouvy. Jak určoval Pracovní

pokyn ze dne 18. 4. 2000 č. 10/ŘS/2000, ke vstupu do areálu a „příchodu na pracoviště v objektech a odchodu z nich kteroukoliv vrátnicí, a to nejdříve hodinu před začátkem pracovní doby stanovené pro ranní, odpolední a noční směnu a nejpozději hodinu po skončení směny“, opravňovala stálá průkazka vystavená žalovanou 2) na náklady zaměstnavatele zaměstnance, a v rámci vstupního školení o bezpečnosti práce konaného dne 31. 8. 2000 byl pak žalobce poučen – kromě jiného – o pravidlech „pohybu osob“ v rámci areálu. I když v kolektivní smlouvě pro rok 2001 nebylo již deklarováno, jako tomu bylo v roce předchozím, že „cesta do zaměstnání a zpět, pro potřeby § 190 odst. 2 zák. práce, končí vstupem do objektů Š. a začíná odchodem z objektů Š.“, faktická situace se nezměnila, neboť vstup zaměstnanců a jejich pohyb v rámci areálu byl – na rozdíl od jejich pohybu venku, na který zaměstnavatel neměl (nemohl mít) žádný vliv – i nadále usměrňován pokyny zaměstnavatele, které zaměstnanci byli povinni respektovat. Za tohoto stavu je na místě závěr, že žalobce ukončil cestu do zaměstnání okamžikem, kdy vstupem do areálu jednou z určených vrátnic začal být povinen dbát dispozic svého zaměstnavatele, a že cesta areálem je – z pohledu zaměstnance – úkonem nutným před počátkem práce a tedy úkonem, který je ve smyslu ustanovení § 25 odst. 3 nařízení vlády č. 108/1994 Sb. v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů.

Z uvedeného současně vyplývá, že ve prospěch opačného názoru nelze důvodně namítat, že „žalobce neměl určeno jiné místo k plnění pracovních úkolů, nežli právě v budově č. 337,“ neboť odpovědnost zaměstnavatele za škodu vzniklou pracovním úrazem ve smyslu ustanovení § 190 odst. 1 zák. práce není omezena jen na případy, utrpí-li zaměstnanec poškození zdraví náhlým, násilným a krátkodobým působením zevních vlivů (úraz) při plnění pracovních úkolů, a že se týká rovněž pracovních úrazů, které se přihodily v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů. Z tohoto hlediska není pro posouzení přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů rovněž významné, zda k úrazu dojde při „chůzi po komunikaci na pozemku nikoli zaměstnavatele“ anebo okolnost, kde (ve kterém místě) dochází k vyznačování příchodu do zaměstnání, neboť místo instalace příslušného zařízení může být závislé na organizačním rozhodnutí zaměstnavatele, na možnosti umístění z technického hlediska, apod., aniž by mohlo být v daných podmínkách vždy ztotožněno se skutečným vstupem do zaměstnání. Pro posouzení místa ukončení cesty do zaměstnání v areálu, který zaměstnavatel sdílí s více fyzickými či právníckými osobami, nemůže být samo o sobě – bez přihlídnutí k dalším okolnostem – podstatné, že zaměstnavatel nezajišťuje ostrahu objektu, v němž působí, sám přímo v tomto objektu, nýbrž společně s ostatními subjekty způsobem, který se mu z hlediska sledovaného účelu jeví nejvíc efektivní; rozhodující je, že zaměstnanec je již povinen podrobit se (přímo nebo zprostředkovaně uděleným) pokynům svého zaměstnavatele. Okolnost, zda zaměstnavatel v kolektivní smlouvě anebo ve vnitřním předpise označí místo vstupu do zaměstnání, není právně významná, neboť zákon s takovým prohlášením zaměstnavatele závěr, kdy končí cesta zaměstnance do zaměstnání (popř. kdy začíná cesta ze zaměstnání), nespojuje; tato deklarace má povahu toliko skutkové okolnosti, která společně s dalšími skutečnostmi může takový závěr umožnit. Z výše uvedených důvodů je namísto uzavřít, že je-li v jednom areálu umístěno několik fyzických či právníckých osob – zaměstnavatelů, je pro posouzení, kdy končí cesta zaměstnance do zaměstnání ve smyslu ustanovení § 190 odst. 2 zák. práce, rozhodující závěr, od kterého okamžiku po vstupu do areálu začal být zaměstnanec povinen podrobit se pokynům zaměstnavatele usměrňujícím jeho jednání; z tohoto hlediska není významné, zda se jedná o pokyny udělované přímo zaměstnavatelem, anebo zprostředkovaně subjektem, který v rámci areálu zajišťuje ostrahu společnou pro všechny umístěné podnikatelské subjekty.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu ve výroku, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o věci samé ve vztahu k žalované 1), spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Nejvyšší soud jej proto v tomto výroku, jakož i v akcesorických výrocích o náhradě nákladů řízení ve vztahu k žalované 1), zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.). Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně (v části, v níž bylo rozhodnuto o žalobě ve vztahu k žalované 1/ a v akcesorickém výroku o náhradě nákladů řízení

ve vztahu k žalované 1/), zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc v tomto rozsahu vrátil Okresnímu soudu Plzeň - město k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věty druhé, o. s. ř.).